HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

כאן לחצר אחרת כדבעא מיניה רבא מר״נ היתה ידו מלאה פירות והוציאה לחוץ מהו להחזירה לאותה חצר א״ל מותר לחצר אחרת מהו א״ל אסור ומאי שנא לכי [א]תיכול עלה כורא דמילחא התם לא איתעבידא מחשבתו הכא איתעבידא מחשבתו: גופא בעי רב ביבי בר אביי הדביק פת בתנור התירו לו לרדותה קודם שיבוא לידי חיוב חטאת או לא התירו א״ל רב אחא בר אביי לרבינא היכי דמי אילימא בשוגג ולא אידכר ליה למאן התירו °ואלא לאו דאיהדר ואידכר [ב]מי מחייב והתנן א) [א]כל חייבי חטאות אינן חייבין עד שתהא תחלתן שגגה וסופן שגגה אלא במזיד קודם שיבא לידי איסור סקילה מיבעי ליה אמר רב שילא לעולם בשוגג ולמאן התירו לאחרים מתקיף לה רב [ג]ששת [ד]וכי אומרים לו לאדם חטא כדי שיזכה חבירך אלא אמר רב אשי לעולם במזיד ואימא קודם שיבא לידי איסור סקילה רב אחא בריה דרבא מתני לה בהדיא אמר רב ביבי בר אביי [ב]הדביק פת בתנור התירו לו לרדותה קודם שיבא לידי איסור סקילה: פשט העני את ידו: אמאי חייב [ה][ג]והא בעינן עקירה והנחה מעל גבי מקום ד׳ על ד׳ וליכא אמר רבה הא מני ר״ע דאמר לא בעינן מקום ארבעה על ארבעה [ו]דתנן הזורק מרשות היחיד לרשות היחיד ורשות הרבים באמצע רבי עקיבא מחייב וחכמים פוטרים ר״ע סבר אמרינן [ז]קלוטה כמי שהונחה דמיא ורבנן סברי לא אמרינן קלוטה כמי שהונחה דמיא למימרא דפשיטא ליה לרבה דבקלוטה כמי שהונחה דמיא ובתוך

ח) **לאותה חצר.** שהוא עומד בתוכה מותר להחזירה אבל לחצר אחרת הסמוכה לה אסור לזורקה: **לכי תיכול עלה כורא דמילחא.** בבדיחותא אהדר ליה כשתמדוד לי כור של מלח אומר לך טעמו של דבר. לישנא אחרינא לכשתאכל עליה כור של מלח לא תוכל להשוותם זו לזו: **מחשבתו.** שנתכוון לפנותה מחצר זו לא נתקיימה הלכך לא גזרו אבל לחצר אחרת נתקיימה מחשבתו וגזור דילמא זימנא אחריתי שדי להו לרה״ר: **ולא אידכר.** קודם אפייה על שגגתו שהיא שבת או שמלאכה זו אסורה: **למאן התירו.** הא לא מסיק אדעתיה לבא לישאל על כך: **ואלא דאיהדר ואידכר.** קודם אפייה: **מי מחייב.** חטאת באפייתו: **תחלתה וסופה.** תחלת המלאכה וסופה. לא נודעה לו שגגתו עד שנגמרה עבירה: **לאחרים.** אחר שראה ובא לפנינו לישאל לרדותה קודם שיבא חבירו לידי חיוב חטאת: **וכי אומרים לו לאדם.** לא וחטא איסור קל כדי שלא יתחייב חבירך עונש חמור: **בהדיא.** סקילה. ובלשון פשיטותא ולא בלשון בעיא מתני רב אחא בריה דרבא מילתא דרב ביבי: **מעל גבי מקום ד׳.** דהוי חשוב למיהוי הנחתו הנחה ועקירתו עקירה וידו לאו מקום ד׳ הוא וקתני לה מתני׳ בין לעקירה בין להנחה דקתני ונתן לתוך ידו של בעל הבית הרי הנחה או שנטל מתוכה הרי עקירה: **קלוטה.** החפץ הואיל ונקלט באוירה של רשות הרבים כמי שהונחה בתוכו הוא ואע״ג דלא נח: ובתוך

כאן לחצר אחרת. ואסור להחזירה דקתני לא להחזירה אלנו קאמר אלא להחזירה לחצר אחרת: **ומאי שנא.** בזו כנגד זו איירי[א] דבדיוטא אחת שנא ושנא דאיכא איסור חיוב חטאת דמושיט מרה״י לרה״י דרך רה״ר א״נ [ב]בדיוטא אחת וכגון שאין מפסיק שם רה״ר[ג]: **ואלא** דאהדר ואידכר מי מחייב. תימה דליתני איפכא לידי ט)(חיוב) איסור חטאת כדקאמר בסמוך קודם שיבא לידי איסור סקילה: **וכי אומרים לו לאדם חטא בשביל שיזכה חבירך.** והא דאמר בכל מערבין (עירובין לב: ושם) [ז]רבי סבר ניחא ליה לחבר דליעבד איסורא קלילא ולא ליעבד עם הארץ איסורא רבה[ח] התם[ט] כדי שלא יאכל ע״ה טבל על ידו דאמר לי׳ מלא לך כלכלה של תאנים מתאנתי[י] אבל הכא שלא נעשה האיסור על ידו אין אומרים לו חטא אפי׳ איסור קל שלא יבא חבירו לידי איסור חמור ואומר ריב״א דאפי׳ למדביק עצמו אין לפשוט משם להתיר דהתם[יא] עדיין לא נעשה האיסור ומוטב שיעשה איסור קל ולא יעשה איסור חמור על ידו אבל הכא המעשה של איסור כבר נעשה וממילא יגמור [יב]לא יעשה אפי׳ איסור קל בידים והא דתנן בהשולח (גיטין דף מא: ושם) מי שחציו עבד וחציו בן חורין כופין את רבו ועושה אותו בן חורין ואע״ג דבהאי פירקא (דף לח:) א״ר יהודה כל המשחרר עבדו עובר בעשה דלעולם בהם תעבודו[יג] שאני פריה ורביה דמצוה רבה היא[יד] כדמשני התם בר״א שנכנס לבה״מ ולא מצא שם י׳ ושחרר את עבדו להשלימו לי׳ מצוה דרבים שאני ועוד י״ל דדוקא היכא דפשע קאמר וכי אומרים לו לאדם חטא כדי כו׳[טו] ואתי שפיר הא דאמרי׳ בריש תמיד נשחט (פסחים דף נט. ושם) [טז] דאתי עשה דפסח שיש בו כרת ודחי עשה דהשלמה וקא עברי כהנים בעשה דהשלמה ומקריבין למחוסר כפורים כפרתו כדי שיאכל פסחו וכן בפרק בתרא דעירובין (דף קג: ושם) כהן שנמצא בו יבלת חבירו חותכה לו בשיניו[יז] אע״ג דהוי שבות וגבי חציה שפחה וחציה בת חורין שנהגו בה מנהג הפקר וכפו את רבה בהשולח (גיטין דף לח:)[יח] משום שהיתה מחזרת וממלאה עצמה לזנות ודומי׳[יט] לאנוסין[כ] י) והוי נמי כמצוה דרבים[כא]: **קודם שיבא לידי איסור סקילה.** וא״ת מאי בעיא היא זו אם התירו לרדותה פשיטא שלא ישמע לנו אם נאסור לו ותי׳ ריב״א ב) דאם לא התירו לא מיחייב סקילה כיון שמניח מלרדות ע״י מה שאנו אוסרין לו וכן בפסחים בפ״ק האשה (דף נג. ושם) ערל הזאה ואיזמל העמידו דבריהם במקום כרת אלמא לא מיחייב כרת הואיל ורבנן הוא דאסרי ליה למיעבד פסח וא״ת והיכי אתי לידי חיוב סקילה[כב] והא התראת ספק הוא דבשעה שהדביק פת בתנור שמא היה בדעתו לרדותה קודם שיבא לידי איסור סקילה ומה שלא רדה שמא שכח ההתראה ותי׳ ריב״א דכיון שהדביק תוך כדי דבור של התראה °ובודאי תאפה אם לא ירדנה לאו התראת ספק הוא °דודאי לא היה בדעתו לרדות קודם אפייה ולא הוי התראת ספק אלא [כג]בלוקח אם על הבנים למ״ד בפ׳ ואלו הן הלוקין (מכות דף טו.) בטלו ולא בטלו[כד] דשמא לא ישבור כנפיה או לא ישחטנה[כה] ועכשיו שמשבר כנפיה אין יכולין להתרותו דלא הויא התראה אלא[כו] על הלאו והלאו כבר עבר וכן בשבועה שלא אוכל ככר זו אם אוכל זו ואכליה לאיסוריה והדר אכליה לתנאיה[כז] דכשמתרין בו בשעת אכילת איסור עדיין מחוסר מעשה אכילה של תנאי קודם שיתחייב מלקות[כח] אבל הכא כשמדביק פת בתנור אין האפייה מחוסרת מעשה[כט]: **מתני לה בהדיא.** אית ספרים דגרסי בעי רב ביבי איסור סקילה: **והא בעינן עקירה והנחה מעל מקום ד׳.** אומר ר״ת[ל] דאין רגילות להניח החפץ בפחות מד׳[לא] וכן היה מסתמא במשכן[לב] ועוד אומר ר״י[לג] דאל יצא איש ממקומו[לד] משמע דקאי נמי אחפץ כלומר ממקומו של חפץ דרשינן בעירובין (פ״ה ד׳ יז:) דאל יצא אל יוציא אע״ג דפשטיה דקרא קאי אמקומו של אדם דהיינו ד׳ אמות מ״מ[לה] משמע נמי מקום החפץ ואין מקום חשוב בפחות מד׳[לו]: ג) **אבל למעלה מי׳ ד״ה פטור.** יש להוכיח קצת מכאן דמושיט חייב נמי למטה מי׳ דאם תמצא לומר פטור לפי שלא מצינו במשכן מושיט למטה מי׳ שהעגלות היו גבוהים י׳ א״כ לימא הכא אבל למעלה מי׳ ד״ה חייב דילפינן זורק ממושיט אבל עתה דמושיט חייב למטה מי׳ אז לא מצי למימר למעלה מי׳ ד״ה חייב דא״כ למטה מי׳ מ״ט פטור זורק[לז] ומיהו אינו הוכחה דלא מצי למימר דלכ״ע ילפינן זורק ממושיט דא״כ הא דתנן לקמן בהזורק (דף צו.) היו שתיהן בדיוטא אחת הזורק פטור והמושיט חייב אלמא לא ילפי׳ זורק ממושיט אמאן תרמייה ותדע דהא כי נמי נימא דמושיט חייב למטה מי׳ הוי מצי למימר דלכ״ע ילפי׳ זורק ממושיט ובדיוטא אחת בין למטה מי׳ בין למעלה מי׳ ד״ה חייב ופליגי למטה מי׳ בזו כנגד זו דמר סבר אמרינן קלוטה כמי שהונחה דמיא ומר סבר לא אמרינן אלא דלא מצי למימר דלכ״ע ילפינן זורק ממושיט מטעם מתני׳ דהזורק ולמאי שנפרש בסמוך אתי נמי שפיר דלא נקט הכי: **דרבי עקיבא סבר ילפי׳ זורק ממושיט.** וא״ת והא ע״כ זורק מרשות היחיד לרה״י דרך רשות הרבים לא היה במשכן מה צריך למילף ממושיט ומ״ט נמי דרבנן דפטרי וכיון דלא היה במשכן אמאי מחייב ר״ע דבתולדה דהוצאה שהיא מלאכה גרועה אין לנו לחייב אלא דוקא אותן שהיו במשכן כדפרישית לעיל (ד׳ ב.) וי״ל דר״ע סבר דזורק דמי טפי למושיט ממאי דדמו שאר תולדות להוצאה: **אבל למטה מי׳ ד״ה חייב דאמר קלוטה כמי שהונחה.** °כשהחפץ בידו של עני או של בעה״ב לא שייך קלוטה דהא כשנותן בעה״ב לתוך ידו והוציא לא מחייב תימה לר״י אם ברייתא היא בשום מקום דבעינן הנחה על גבי מקום ד׳ וכדמשמע קצת בסמוך דא״ר זירא הא מני אחרים היא משמע דפליגי רבנן עליה אם כן היכי קאמר הכא ד״ה חייב אם כן ההיא ברייתא מני ונראה דלא קשה מידי שיעמיד ר״ע ורבנן כמתניתין ולא כההיא ברייתא דניחא ליה להעמיד מתני׳ ככ״ע: **דאמרינן קלוטה כמי שהונחה דמיא.** וקשה לר״י דמאי פריך למימרא דפשיטא ליה לרבה מנא ליה דפשיטא ליה לרבה אי משום דקאמר הא מני ר״ע היא[לח] היינו משום דלר״ע אית ליה ממה נפשך קלוטה כמי שהונחה דמיא[לט] אבל אליבא דרבנן מספקא ליה ולהכי לא הוה מצי למימר הא מני רבנן היא ואם היינו אומרים הא דקאמר לעיל רבי עקיבא סבר קלוטה כמי שהונחה דמיא ורבנן כו׳ הכל מדברי רבה היא הוה אתי שפיר אך אין נראה שיהא מדברי רבה ואומר ר״י דהכי פירושו והא מיבעיא בעי לרבה וכיון דאיכא לספוקי דילמא לכולי עלמא לא אמרינן קלוטה כמי שהונחה ובזו כנגד זו לכ״ע פטור כי פליגי בדיוטא

בדיוטא

מסורת הש״ס

א) [עירובין לו.] חולין יב. קיב., ב) לקמן קב., ג) נ״א רב אשי, ד) מנחות מח. [קידושין נה:] ועי׳ בעירובין לב:, ה) [עי׳ תוס׳ לקמן ז. ד״ה וטמח], ו) לקמן צו., ז) [שם צז. גיטין עט. ב״ק ע:], ח) [שייך לדף ג:], ט) בס״א ליתא, י) [בתוס׳ גיטין מא: סוף ד״ה כופין כתבו ועוד מצוה דרבים שאני ע״ש ועי׳ תוס׳ פסחים פח: ד״ה כופין], כ) [שייך לע״ב],

גליון הש״ס

גמ׳ ואלא לאו דאהדר ואידכר מי מחייב. עיין שו״ת תולדות אדם המיוחס׳ לרמב״ן סי׳ ר״ה: **תוס׳ ד״ה** קוד׳ שיבא וכו׳ ובודאי תאפה אם לא ירדנה. עיין גיטין דף לג ע״א תוס׳ ד״ה ואפקעינהו: **בא״ד** דודאי לא היה בדעתו לרדות מל׳ זה משמע דמש״ה לא הוי התראת ס׳. ואלו ממש״כ אח״כ וכן בשבועה לא אוכל זה אם אוכל זה. משמע דשלא אוכל זו אם לא אוכל זו לא הוי התראת ס׳ כיון דמחוסר מעשה אף דלא שייך לומר דהיה בדעתו שלא לאכלו דהא אפילו בהיפוך מראה דעתו לאכלו: **תוס׳ ד״ה אבל למטה וכו׳** כשהחפץ בידו. ע״ל לב ע״א תוס׳ ד״ה התם:

מוסף רש״י

לכי תיכול עלה כורא דמילחא. כשתמדוד לי כור של מלח בשכר שאומר לך, **ובדיחותא בעלמא הוא** (חולין יב. וכעי״ז שם קיב. וערובין לו.). **קלוטה.** בתוך האויר, **כמי שהונחה.** לארץ (גיטין עט. וכעי״ז ב״ק ע:).

רבינו חננאל

ופירשה רב נחמן באותה חצר שהוציאה ממנה שהרי לא עשה כלום כי לא נעשית מחשבתו, שרצה להשליכן לחצר אחרת ולא עלתה לו מחשבתו. והא דתני [אסור] אסור להחזירה בחצר אחרת שהרי אם יחזירנה לחצר אחרת הרי נעשית מחשבתו ולפיכך אסור. **בעיא** דרב ביבי בר אביי תירצה רב אשי הכי, הדביק פת בתנור בשבת במזיד התירו לו לרדותה קודם שתיאפה שיבוא [נ״א. שלא יבוא] לידי איסור סקילה או לא, שהאופה מאבות מלאכות הוא[א]), ולא איפשיטא. **וקשיא** לן מכדי רדיית הפת חכמה ואינה מלאכה, דגרסינן בפרק כל כתבי הקדש תנא דבי שמואל כל מלאכת עבודה לא תעשו, יצא תקיעת שופר ורדיית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה, וכיון שאינה מלאכה אמאי לא פשטי בה להיתירה. וקבלנו מרבותינו כי בעיא זו להתיר לו בפטור ומותר היא, לפיכך לא איפשיטא. ויש אומרים כי רדיית הפת האפויה היא חכמה ואינה מלאכה, אבל רדייתה בעודה עיסה קודם שיקרמו פניה מלאכה היא, הלא תראה הפת האפויה איפשר לרדותה בסכין וכיוצא בה, אבל העיסה אי איפשר לרדותה אלא בידים, שנמצא כמו לש ועורך, ומתקן הוא ואינו מקלקל, ולפיכך לא הזכירו במקום הזה הא דתניא דבי שמואל כלל ללמד כי אינו דומה זה לזה כלל. **פיסקא פשט העני את ידו לפנים.** אקשינן והא בעינן עקירה והנחה מעל גבי מקום ארבעה וליכא, דהא כל חיובי שבת לא מחייבי עד שיעקור ממקום ד׳ וינוח במקום ד׳. ואוקמא רבה לר׳ עקיבא דסבר קלוטה באויר כמי שהונחה בקרקע דמיא, דתנן מרה״י לרה״י ורה״ר באמצע ר׳ עקיבא מחייב וחכמים פוטרין.

עין משפט נר מצוה

ז א מיי׳ פ״א מהל׳ שבת הלכה יט ופ״ב מהל׳ שגגות הלכה א סמג עשין ריג:

ח ב מיי׳ (פ״ג מהל׳ שבת הל׳ י״ח) פ״ט הל׳ ה׳ (ופ׳ כ״ב הלכה א) סמג לאוין סה טוש״ע א״ח סי׳ רנד סעיף ו:

ט ג מיי׳ פי״ג מהל׳ שבת הלכה א ופי״ד הלכה ז סמג שם טוש״ע א״ח סי׳ שמה סעיף יט וטור סי׳ שמח:

תוס׳ ישנים

א) קשה לרשב״א דכי אידכר נמי יכול לבוא לידי חטאת אם שכח לבסוף קודם שנאפה הפת כדמוכח ס״פ הזורק[ד] [לקמן קב.] ואומר מהר״מ[ה] דהא לא שכיח שיחזור וישכח:[ו]

ב) תימה למהר״ר שמואל ממירבורא א״כ מאי קא מיבעיא כיון דבין התירו בין לא התירו לא מחייב פשיטא דלא יתירו וי״ל דנ״מ אם התירו דמחייב אם לא ירדה א״נ היא גופא קא מיבעי׳ ליה התירו דאם לא יתירו מחייב ול״ד להאי דפסחים כיון דפשע או לא התירו דלא מחייב אע״ג דפשע מתחלה השתא מיהא אינו מניח מלרדות אלא ע״י שאסרו לו חכמים:

מוסף תוספות

א. ורה״ר מפסיק באמצע. תוס׳ הרא״ש. ב. אפילו. תוס׳ הרא״ש. ג. כי אם כנגד החצר אבל הבית שאחורי אותה חצר סמוך לרשות היחיד אחר, דבכי האי גוונא לא מיחייב מושיט אלא כעין העגלות שבמשכן שהיו פתוחות לכל רוח לרשות הרבים. תוס׳ הרא״ש. ד. שאם חזר ושכח חייב חטאת. תוס׳ הרא״ש. ה. דבשביל זה אין להתיר לו. תוס׳ הרא״ש. ו. קודם אפיית הפת. תוס׳ הרא״ש. ז. חבר שאמר לעם הארץ לקוט לך תאנים מתאנתי יתרום החבר מתאנים שבביתו כנגד אותן שילקוט עם הארץ לפי שעם הארץ חשוד לאכול בלא תרומה, ואקשי׳ התם וכי נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף כלומר דהא בעינן שיתרום מתאנה שלקט עם הארץ ופרקי׳ התם. שיטה להר״ן. ח. והלכתא כותיה. ריטב״א. ח. אלמא אומרים לו לאדם חטא לזכות לחבירך, י״ל. תוס׳ הרא״ש. ט. היינו טעמא. תוס׳ הרא״ש. י. [ד]אם יאכל עם הארץ טבל על ידו הוי כאלו הוא אוכלו, לפיכך מוטב שיעשה הוא איסור קל ויתרום שלא מן המוקף ואל יאכל עם הארץ טבל על ידו. תוס׳ הרא״ש. [ועי׳ מאירי]. יא. גבי הך דרבי. תוס׳ הרא״ש. יב. דילמא. רשב״א. יג. [הרי] שאומרים לו לאדם חטא כדי שיזכה חבירך וכו׳ י״ל. תוס׳ הרא״ש. יד. דלא תהו בראה לשבת יצרה. תוס׳ פסחים פח: טו. שהדביק סמוך לחשיכה. תוס׳ גיטין מא: אבל היכא דלא פשע לא. חי׳ הר״ן. טז. אין לך דבר שמתעכב אחר תמיד של בין הערבים אלא קטרת ונרות בכל השנה ופסח ומחוסר כפורים דערבי פסחים בלבד, שטובל ואוכל פסחו לערב, ומפרש התם משום. תוס׳ עירובין לג: יז. כדי שיזכה חבירו בעבודה. תוס׳ גיטין מא: יח. [ו]אע״ג דהם פושעים. תוס׳ גיטין מא: יט. בחי׳ הר״ן איתא: ״ודמו גברא לאנוסין״. כ. ולא לפושעים. חי׳ הר״ן. כא. כיון דרבים נכשלים בה. תוס׳ הרא״ש. [ועי׳ מהרש״ם]. כב. [בתוס׳ הרא״ש איתא: ״לידי איסור סקילה״] [ועי׳ מהר״ס, וחכמת מנוח]. כג. כגון. תוס׳ הרא״ש. כד. שאינו עובר על לאו דלא תקח אם לא שיבטל העשה שלא יוכל לקיימו כגון על ידי שחיטה או שבירת כנפיה, דכשהתרו בו בשעה שנטל האם אם תטלנה ותשחטנה תלקה היינו התראת ספק שבשעה שנטל האם על הבנים עדיין מחוסר מעשה אחר קודם שיתחייב מלקות. תוס׳ הרא״ש. כה. ולא יבטל העשה. תוס׳ הרא״ש. כו. בשעת מעשה כשעובר. תוס׳ הרא״ש. כז. והתרו בו בשעת אכילת איסור ואכלה בתוך כדי דיבור של התראה, היינו התראת ספק. תוס׳ הרא״ש. כח. והתראה בשעת אכילת התנאי לא מהני דהתראה בשעת עשיית האיסור בעינן. תוס׳ הרא״ש. כט. אלא בודאי תאפה. תוס׳ הרא״ש. ל. דסברא היא. תוס׳ הרא״ש. לא. אלא במקום רחב שיכול להשתמר בו שלא יפול. רשב״א. לב. [ש]היו נוטלים החפץ מתיבתן להביאו ליד הגזבר. תוס׳ הרא״ש. לג. דדייקינן [מקרא]. תוס׳ הרא״ש. לד. וממקומו. תוס׳ הרא״ש. לה. לפי מה דדרשינן אל יוציא. תוס׳ הרא״ש. לו. ותנאי דאמרי׳ בשמעתין דפליגי בה, לית להו הא טעמא, אי נמי גמירי לה הכי. ריטב״א. לז. נהי דלמטה מעשרה לא מחייבי מטעם קלוטה משום דסברי לאו כמי שהונחה דמיא מ״מ ליחייבו משום דילפי זורק ממושיט. תוס׳ הרא״ש. [ועי׳ שבת של מי]. לח. דאמר קלוטה כמי שהונחה דמיא. תוס׳ הרא״ש. לט. לכל צידי האיבעיא. תוס׳ הרא״ש. מ. לפי שהדבר נטוי לשני צדדין, ממילא. תוס׳ הרא״ש.

א) מדברי רבינו ז״ל אלו נראה קצת דמפרש דגם רב אחא בריה דרבא מתני להא דרב ביבי בלשון בעיא ודלא כפרש״י רק דמתני בהדי בעי רב ביבי דמיירי במזיד ודו״ק.